

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De Wet opheffing verpandingsverboden: implicaties voor de beslag- en executiepraktijk

Baas, L.; Bonhof, M.; Cremers, Y.E.M.; Uden, R.C.P. van; Weide, J.A. van der

Citation

Baas, L., Bonhof, M., Cremers, Y. E. M., Uden, R. C. P. van, & Weide, J. A. van der. (2025). De Wet opheffing verpandingsverboden: implicaties voor de beslag- en executiepraktijk. *Beslag, Executie & Rechtsvordering In De Praktijk*, 2025(7/8), 4-9. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4292167>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4292167>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

102. De Wet opheffing verpandingsverboden: implicaties voor de beslag- en executiepraktijk

MRS. L. BAAS, M. BONHOF, Y.E.M. CREMERS, R.C.P. VAN UDEN & J.A. VAN DER WEIDE¹

Als gevolg van de recente inwerkingtreding van de Wet opheffing verpandingsverboden is een aantal bedingen die de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van een vorderingsrecht op naam uitsluiten, thans met nietigheid bedreigd. Deze nieuwe wettelijke regeling heeft ook implicaties voor de beslag- en executiepraktijk. In dit artikel worden deze implicaties verkend. Daartoe wordt eerst een overzicht gegeven van de door de wet aangebrachte wijzigingen in Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek.

1. Inleiding

Op 1 juli 2025 is de Wet opheffing verpandingsverboden (hierna: Wov) in werking getreden.² De Wov heeft wijzigingen aangebracht in art. 3:83 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW), met als doel het tegengaan van de vermeende negatieve gevolgen van bedingen die de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van een vorderingsrecht op naam uitsluiten of tegengaan. Dergelijke bedingen zijn thans onder omstandigheden nietig (art. 3:83 lid 3 BW). Bepaalde categorieën vorderingsrechten zijn van deze verbodsbepaling uitgezonderd (art. 3:83 lid 4 BW), hetgeen concreet betekent dat deze vorderingsrechten nog steeds krachtens een daartoe strekkend beding onoverdraagbaar en/of onverpandbaar kunnen worden gemaakt.

In deze bijdrage zullen wij een overzicht geven van de nieuwe regeling van art. 3:83 leden 3 en 4 BW, met bijzondere aandacht voor de implicaties van de door de Wov aangebrachte wijzigingen voor de beslag- en executiepraktijk. Hierna zullen wij eerst stilstaan bij de regeling en de achtergrond van de Wov (paragraaf 2). Vervolgens zullen wij nader ingaan op de reikwijdte van het nieuwe art. 3:83 lid 3 BW door in kaart te brengen welke bedingen op grond van deze bepaling thans met nietigheid zijn bedreigd (paragraaf 3). Tegen deze achtergrond zullen wij onderzoeken welke implicaties de Wov heeft voor de beslag- en executiepraktijk (paragraaf 4). Wij ronden deze bijdrage af met een korte slotbeschouwing (paragraaf 5).

2. De Wov: regeling en achtergrond

Vorderingsrechten zijn in beginsel overdraagbaar (art. 3:83 lid 1 BW). De overdraagbaarheid van vorderingsrechten kan echter door een beding tussen schuldeiser en schuldenaar worden uitgesloten (art. 3:83 lid 2 BW). Ook de verpandbaarheid van vorderingsrechten kan door een zodanig beding worden uitgesloten (art. 3:98 jo. art. 3:83 lid 2 BW). Bedingen die de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van een vorderingsrecht uitsluiten ex art. 3:83 lid 2 BW, hebben goederenrechtelijke werking. Dit wil zeggen dat een overdracht of verpanding door de schuldeiser in strijd met een dergelijk beding niet alleen wanprestatie jegens de schuldenaar oplevert, maar ook jegens eenieder het beoogde rechtsgevolg ontbeert, hetgeen concreet betekent dat geen geldige overdracht of verpanding tot stand komt ten behoeve van de cessionaris respectievelijk pandhouder op grond van (art. 3:98 jo.) art. 3:84 lid 1 BW.³ Deze ongeldigheid moet worden gezocht in de inhoud van het desbetreffende vorderingsrecht: de hier bedoelde bedingen leiden niet tot beschikkingsonbevoegdheid van de schuldeiser, maar tot onoverdraagbaarheid respectievelijk onverpandbaarheid van het vorderingsrecht zelf.⁴ Niet alle bedingen hebben op deze wijze goederenrechtelijke werking. Sommige bedingen hebben uitsluitend verbintenisrechtelijke werking, zodat de schuldeiser wel degelijk een geldige overdracht of verpanding kan realiseren, zij het dat hij daarmee dan wanprestatie pleegt jegens de schuldenaar. Of een beding een beding is in de zin van art. 3:83 lid 2 BW en daarmee goederenrechtelijke werking heeft, is een kwestie van uitleg. Het beding moet worden uitgelegd naar objectieve maatstaven (met inachtneming van de *Haviltex*-maatstaf), waarbij als uitgangspunt

¹ Deze bijdrage is mede gebaseerd op een eerder verschenen publicatie van onze hand in het *Maandblad voor Vermogensrecht*. Zie, ook voor nadere verwijzingen, L. Baas e.a., 'Enkele rafelranden van de Wet opheffing verpandingsverboden', *MvV* 2025, afl. 11, p. 335-346.

² Wet van 6 maart 2025 (*Stb.* 2025, 72).

³ HR 17 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF0168, r.o. 3.4.2 (*Oryx/Van Eesteren*).

⁴ HR 21 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:682, r.o. 3.3.1 (*Coface/Intergamma*).

heeft te gelden dat het beding uitsluitend verbintenisrechtelijke werking heeft.⁵

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wov zijn per 1 juli 2025 twee nieuwe leden toegevoegd aan art. 3:83 BW

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wov zijn per 1 juli 2025 twee nieuwe leden toegevoegd aan art. 3:83 BW. Het nieuwe derde lid van deze bepaling stelt ten aanzien van bepaalde vorderingen paal en perk aan de zojuist beschreven mogelijkheid van contractuele uitsluiting van de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid:

‘Uitsluiting van de overdraagbaarheid of verpandbaarheid is niet mogelijk als het een *geldvordering op naam* betreft die voortkomt uit de uitoefening van een beroep of bedrijf. Een beding tussen schuldeiser en schuldenaar dat ertoe strekt de overdraagbaarheid of verpandbaarheid van een dergelijke geldvordering geheel of gedeeltelijk uit te sluiten dan wel vervreemding of verpanding ervan tegen te gaan, is nietig’ [cursivering auteurs].

Hoewel het uitgangspunt blijft dat schuldeiser en schuldenaar de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van een vorderingsrecht kunnen uitsluiten, is deze contractsvrijheid met het nieuwe art. 3:83 lid 3 BW in niet onbelangrijke mate aan banden gelegd. Blijkens de memorie van toelichting bij de Wov heeft de wetgever hiermee een ‘verruiming van het kredietpotentieel voor het bedrijfsleven, in het bijzonder voor het midden- en kleinbedrijf’, beoogd.⁶ Bedingen die de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van vorderingsrechten geheel of gedeeltelijk uitsluiten of tegengaan, belemmeren de schuldeiser immers in diens mogelijkheden om deze vorderingsrechten als onderpand voor kredietverlening in te zetten.⁷ Bovendien beoogt de wetgever met de Wov te bewerkstelligen dat een verstoring van het *level playing field* ten nadele van het Nederlandse bedrijfsleven wordt hersteld; de werking van dergelijke bedingen was immers al eerder in meer of mindere mate beperkt in landen als Duitsland, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk.⁸ Zoals blijkt uit de cursiveringen in de hiervoor geciteerde tekst, vallen niet alle vorderingsrechten onder de verbodsbepaling van art. 3:83 lid 3 BW.⁹

Niet alle vorderingsrechten vallen onder de verbodsbepaling van art. 3:83 lid 3 BW

Ten eerste dient het te gaan om een *geldvordering*, dat wil zeggen een vordering tot betaling van een geldsom. Bedingen die andersoortige vorderingen betreffen (bijvoorbeeld vorderingen tot levering van een zaak), vallen aldus niet onder art. 3:83 lid 3 BW. Ten tweede moet het vorderingsrecht in kwestie *op naam* zijn gesteld, zodat vorderingen aan toonder en order nog steeds contractueel onoverdraagbaar en/of onverpandbaar kunnen worden gemaakt (daargelaten hoe voor de hand liggend een daartoe strekkend beding is met betrekking tot dergelijke vorderingen).¹⁰ Ten slotte moet de geldvordering op naam *voortkomen uit de uitoefening van een beroep of bedrijf*. In de memorie van toelichting bij de Wov spreekt de wetgever in dit verband over ‘vorderingen die in het reguliere handelsverkeer zijn ontstaan’¹¹ en ‘zakelijke geldvorderingen van ondernemingen’¹² en noemt hij als voorbeeld van een zakelijke geldvordering onder meer een ‘zakelijk aangegane verzekeringsovereenkomst’.¹³ Daarbij is voldoende dat de vordering voor één van de partijen – de schuldeiser – voortkomt uit de uitoefening van een beroep of bedrijf, gezien het feit dat de wetgever benadrukt dat vorderingen *op* particulieren – anders dan vorderingen *van* particulieren – in beginsel door art. 3:83 lid 3 BW worden bestreken.¹⁴ Gelet op dit alles moet het vereiste dat de geldvordering op naam moet voortkomen uit de uitoefening van een beroep of bedrijf, wat ons betreft dus ruim worden geïnterpreteerd.¹⁵ Naast het feit dat art. 3:83 lid 3 BW aldus een afbakening bevat voor wat betreft de vorderingen die erdoor worden bestreken, is ook een aantal categorieën vorderingen die strikt genomen onder de reikwijdte van de verbodsbepaling vallen, daarvan uitgezonderd. Deze uitzonderingen zijn opgenomen in het nieuwe art. 3:83 lid 4 BW:

‘Het voorgaande lid [= lid 3, toevoeging auteurs] is niet van toepassing op geldvorderingen:

- uit hoofde van een betaal- of spaarrekening;
- uit hoofde van een krediet- of geldleningsovereenkomst waarbij aan de kant van de kredietgever meerdere partijen betrokken zijn of zullen zijn;
- van of op een clearinginstelling, als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht, dan wel een centrale tegenpartij, een afwikkellende instantie, een verrekeningsinstituut of een centrale bank, als bedoeld in artikel 212a, onderdelen c, d, e en g van de Faillissementswet;

10 Vgl. Baas e.a. 2025, p. 337, voetnoot 18.

11 Kamerstukken II 2019/20, 35482, nr. 3, p. 3 (MvT).

12 Kamerstukken II 2019/20, 35482, nr. 3, p. 9 (MvT).

13 Kamerstukken II 2019/20, 35482, nr. 3, p. 9 (MvT).

14 Kamerstukken II 2019/20, 35482, nr. 3, p. 3 en 9 (MvT).

15 Vgl. Baas e.a. 2025, p. 337. Vgl. ook M.H.E. Rongen, ‘De wet opheffing verpandingsverboden. Een kritische bespreking van de nieuwe regeling van art. 3:83 lid 3 en 4, 3:94 lid 5 en 3:239 lid 5 BW, alsmede het overgangsrecht’, *O&F* 2020, afl. 4, p. 36; M. Broere & R.J. den Hollander, ‘Wet opheffing verpandingsverboden – wat is de strekking?’, *MvO* 2025, afl. 5/6, p. 114; C.P. Hooft, J.H.U. van Grevenstein & R.M. Ebens, ‘De gevolgen voor shareholder loans en vendor loans van de Wet opheffing verpandingsverboden’, *TOP* 2025/245, afl. 6, p. 5-6 en G.J.L. Bergervoet, in: *GS Vermogensrecht*, art. 3:83 BW, aant. 5.2.

5 HR 21 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:682, r.o. 3.4.2 (*Coface/Intergamma*).

6 Kamerstukken II 2019/20, 35482, nr. 3, p. 1 (MvT).

7 Kamerstukken II 2019/20, 35482, nr. 3, p. 1 en 7 (MvT).

8 Kamerstukken II 2019/20, 35482, nr. 3, p. 1 (MvT).

9 Vgl. Kamerstukken II 2019/20, 35482, nr. 3, p. 9-10 (MvT).

- d. die op grond van een overeenkomst als bedoeld in de artikelen 34, derde lid, 35, vijfde lid, of 35a, vierde lid, Invorderingswet 1990 zullen worden betaald op een bankrekening die wordt gehouden ten behoeve van de betaling van loonbelasting, omzetbelasting en sociale verzekeringspremies.’

Hier zij tot slot nog gewezen op het relevante overgangsrecht. De Wov is als gezegd op 1 juli 2025 in werking getreden. In dit verband is voorzien in een overgangsrechtelijke bepaling in art. 85a Overgangswet Nieuw BW, op grond waarvan de nietigheid waarin art. 3:83 lid 3 BW voorziet, voor bestaande bedingen geldt vanaf drie maanden na de inwerkingtreding van de Wov, dus vanaf 1 oktober 2025. Men hoede zich aldus voor de gedachte dat alleen bedingen die na de inwerkingtreding van de Wov op 1 juli 2025 zijn *overeengekomen*, thans met nietigheid zijn bedreigd. Op het moment van verschijnen van deze bijdrage geldt voor *alle* bedingen, zowel bestaande (per 1 oktober 2025) als nieuw overeengekomen bedingen (per 1 juli 2025), dat zij onder de reikwijdte van het nieuwe art. 3:83 lid 3 BW vallen.

3. De reikwijdte van art. 3:83 lid 3 BW nader beschouwd

Hiervoor merkten wij op dat de wetgever voor wat betreft de *vorderingen* die onder de reikwijdte van het nieuwe art. 3:83 lid 3 BW vallen, enige beperkingen heeft aangebracht. Niet alleen heeft de wetgever deze vorderingen in art. 3:83 lid 3 BW nauwkeurig omschreven, maar ook zijn in het vierde lid enkele vorderingen die strikt genomen aan deze omschrijving voldoen, van de verbodsbepaling uitgezonderd. Voor wat betreft de door art. 3:83 lid 3 BW bestreken *bedingen* heeft de wetgever naar onze mening de grenzen echter ruim willen trekken. Dit hangt samen met het gegeven dat de wetgever i) zich van een ‘strekkingcriterium’ bedient (paragraaf 3.1) en ii) zowel bedingen die de overdraagbaarheid of verpandbaarheid (geheel of gedeeltelijk) ‘uitsluiten’ als bedingen die overdracht of verpanding ‘tegengaan’, heeft willen verbieden (paragraaf 3.2).

3.1 Het ‘strekkingcriterium’

Zoals bleek in paragraaf 2, vallen onder de nietigheidssanctie van art. 3:83 lid 3 BW bedingen tussen schuldeiser en schuldenaar die *ertoe strekken* de overdraagbaarheid of verpandbaarheid van zakelijke geldvorderingen geheel of gedeeltelijk uit te sluiten dan wel vervreemding of verpanding ervan tegen te gaan. De memorie van toelichting vermeldt het volgende met betrekking tot dit zogenoemde ‘strekkingcriterium’:

‘[D]e nietigheidssanctie [kan, toevoeging auteurs] alle contractuele bedingen, met inbegrip van boete- en geheimhoudingsclausules, [...] treffen, voor zover zij bedoeld zijn

(in de wettekst: «ertoe strekken») om de overdracht of verpanding van geldvorderingen tegen te gaan.»¹⁶

Eerder hebben wij betoogd dat het strekkingcriterium, mede gelet op de in paragraaf 2 beschreven doelstellingen van de Wov, breed moet worden uitgelegd.¹⁷ Hoewel de wetgever in de zojuist geciteerde passage primair de kenbare bedoelingen van partijen bij het desbetreffende beding voor ogen lijkt te hebben gehad, spelen de voorzienbare gevolgen van dit beding wat ons betreft ook een rol. Wij hebben in dit verband aansluiting gezocht bij art. 3:40 lid 1 BW, dat een vergelijkbare nietigheidssanctie in het leven roept: een rechtshandeling die door inhoud of strekking in strijd is met de goede zeden of de openbare orde, is nietig. De daarbij behorende toelichting vermeldt dat ‘[d]e strekking ener rechtshandeling wordt bepaald door de ook voor anderen te voorziene gevolgen en kenbare motieven der rechtshandeling’.¹⁸ Concreet heeft de door ons voorgestane opvatting tot gevolg dat voor de invulling van het strekkingcriterium van art. 3:83 lid 3 BW niet alleen de kenbare bedoelingen van partijen bepalend zijn (‘motief’), maar ook de voorzienbare gevolgen van het beding (‘gevolg’). De ruime betekenis die wij aan het strekkingcriterium van art. 3:83 lid 3 BW hechten, leidt er in onze visie dus toe dat *ieder* beding dat gehele of gedeeltelijke uitsluiting dan wel het tegengaan – direct of indirect – van een overdracht of verpanding tot gevolg heeft, nietig is.

Wij benadrukken dat deze ruime connotatie van het strekkingcriterium niet betekent dat alle typen bedingen thans ongezien door art. 3:83 lid 3 BW nietig worden verklaard. De vraag *of* in een concreet geval aan het strekkingcriterium is voldaan en daarmee de nietigheidssanctie intreedt, dient telkens te worden beantwoord op basis van (de formulering van) het voorliggende beding. Zoals wij eerder hebben betoogd,¹⁹ is dit met name van belang met het oog op zogenoemde indirect werkende bedingen, waarvan geheimhoudingsbedingen (*confidentiality clauses*) een goed voorbeeld zijn. De wetgever beschouwt zodanige bedingen als – verbindeisrechtelijk werkende – bedingen die door art. 3:83 lid 3 BW met nietigheid zijn bedreigd.²⁰ Enerzijds mag een geheimhoudingsbeding uiteraard geen dekmantel zijn om de nietigheidssanctie te omzeilen, maar anderzijds zou het onzes inziens onwenselijk zijn als geheimhoudingsbedingen massaal zouden sneuvelen. In de regel worden met geheimhoudingsbedingen immers legitieme doeleinden nagestreefd, zoals het verhinderen dat geheime financiële informatie in handen van derden komt. Een mogelijk voorzienbaar (bij)gevolg van een geheimhoudingsbeding kan echter zijn dat het beding de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van een zakelijke geldvordering bemoeilijkt. Of dit gevolg voor beide partijen voorzienbaar is, zal steeds afhankelijk zijn van de omstandigheden van het geval en uiteindelijk, zo nodig, aan het oordeel van de rechter moeten worden

16 *Kamerstukken II* 2019/20, 35482, nr. 3, p. 7 (MvT).

17 Baas e.a. 2025, p. 338-339.

18 T.M., *Parl. Gesch. BW Boek 3* 1981, p. 190.

19 Baas e.a. 2025, p. 339.

20 *Kamerstukken II* 2019/20, 35482, nr. 3, p. 12 (MvT).

overgelaten. Luidt de conclusie dat de bemoeilijking van de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van zakelijke geldvorderingen voorzienbaar was, dan zou de rechter de onwenselijke gevolgen van een algehele nietigheid van het geheimhoudingsbeding kunnen remediëren met behulp van het instrument van de partiële nietigheid (art. 3:41 BW).²¹

3.2 ‘Uitsluiten’ versus ‘tegengaan’

Voor de reikwijdte van art. 3:83 lid 3 BW is voorts van belang dat deze bepaling zich uitstrekt zowel over bedingen die de overdraagbaarheid of onverpandbaarheid van een vordering (geheel of gedeeltelijk) ‘uitsluiten’, als over bedingen die overdracht of verpanding ‘tegengaan’. Met dit begrippenpaar heeft de wetgever blijkens de memorie van toelichting willen aansluiten bij het aan het begin van paragraaf 2 uitgewerkte onderscheid tussen goederenrechtelijk werkende bedingen (geen geldige overdracht of verpanding) en verbintenisrechtelijk werkende bedingen (slechts wanprestatie jegens de schuldenaar). Met het woord ‘uitsluiten’ doelt de wetgever op goederenrechtelijk, met het woord ‘tegengaan’ op verbintenisrechtelijk werkende bedingen.²² De gedachte daarachter lijkt te zijn dat hoewel een verbintenisrechtelijk werkend beding – zoals uiteengezet in paragraaf 2 – niet verhindert dat een geldige overdracht of verpanding wordt gerealiseerd, een zodanig beding mogelijk wel bepaalde drempels opwerpt die het voor de schuldeiser onaantrekkelijk maken zijn vorderingsrecht als onderpand voor kredietverlening in te zetten.²³ Het vergroten van het kredietpotentieel door het vorderingsrecht aldus inzetbaar te maken, was nu juist een van de primaire doelstellingen van de Wov (paragraaf 2). Of een bepaald beding goederenrechtelijke of verbintenisrechtelijke werking heeft, is als gezegd een kwestie van uitleg van het desbetreffende beding. Eerder hebben wij tegen deze achtergrond kritiek geuit op de door de wetgever gekozen bewoordingen.²⁴ Hoewel de wetgever met het werkwoord ‘uitsluiten’ ogenschijnlijk heeft willen aansluiten bij de in art. 3:83 lid 2 BW gebruikte term ‘uitgesloten’ en met het werkwoord ‘uitsluiten’ dus goederenrechtelijk werkende bedingen heeft willen aanduiden, moet worden bedacht dat niet ieder beding dat (een vervoeging van) het werkwoord ‘uitsluiten’ bevat, een beding is dat goederenrechtelijke werking heeft in de zin van art. 3:83 lid 2 BW en daarmee een beding is dat de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van een vorderingsrecht uitsluit in de zin van art. 3:83 lid 3 BW. De kwalificatie is en blijft afhankelijk van de uitleg van het beding naar objectieve maatstaven, met inachtneming van de *Haviltex*-maatstaf (paragraaf 2).

Tegen deze achtergrond moet naar onze mening voorzichtigheid worden betracht bij het *in abstracto* ‘etiketteren’ van bepaalde (categorieën) bedingen.²⁵ Zo noemt de wetgever in de memorie van toelichting als voorbeeld van een beding dat de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van een

vordering (geheel of gedeeltelijk) uitsluit, dus als voorbeeld van een goederenrechtelijk werkend beding, een beding dat het de schuldeiser verbiedt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schuldenaar de vordering te cederen en/of te verpanden.²⁶ Uit een eerder door ons verricht feitenrechtspraakonderzoek blijkt echter dat het beeld met betrekking tot dergelijke bedingen niet zo eenduidig is en dat de rechter in een aanzienlijk deel van de gevallen tot een *verbintenisrechtelijke* kwalificatie heeft geconcludeerd.²⁷ Een en ander onderstreept het belang van de kwalificatie van een beding *in concreto*, waarbij doorslaggevend betekenis toekomt aan de tekst van het beding, uit te leggen overeenkomstig de hiervoor genoemde maatstaf.

Tegelijkertijd zij herhaald dat het belang van deze kwalificatie voor de verbodsbepaling van de Wov niet van belang is. De Wov strekt zich als gezegd uit over bedingen van beide categorieën en leidt aldus ertoe dat zowel goederenrechtelijk als verbintenisrechtelijk werkende bedingen – uiteraard mits aan de hiervoor beschreven toepassingsvoorwaarden is voldaan – nietig zijn op grond van art. 3:83 lid 3 BW.

4. Enige implicaties voor de beslag- en executiepraktijk

De hiervoor uiteengezette wijzigingen die de Wov in art. 3:83 BW heeft aangebracht, hebben ook implicaties voor de beslag- en executiepraktijk, specifiek ten aanzien van het derdenbeslag op geldvorderingen van de beslagene. In de internetconsultatie met betrekking tot de Wov is tweemaal kort gewezen op de relevantie van deze wet voor een dergelijk beslag, maar de implicaties hiervan zijn niet op diepgaande wijze doordacht.²⁸ Alvorens deze implicaties te bespreken, wordt hierna eerst i) het concept van het derdenbeslag kort ingeleid en ii) ingegaan op de gevolgen die een bedongen onoverdraagbaarheid van een vorderingsrecht heeft voor het derdenbeslag.

4.1 Systematiek derdenbeslag op vorderingen

Krachtens art. 475 lid 1 Rv kan een schuldeiser onder andere executoriaal beslag leggen ‘op vorderingen die de geëxecuteerde op derden mocht hebben of uit een ten tijde van het beslag reeds bestaande rechtsverhouding rechtstreeks zal verkrijgen’. Dit wordt ‘derdenbeslag’ genoemd, omdat het beslag niet wordt gelegd onder de beslagene zelf, maar onder een derde. Gedacht kan worden aan een beslaglegger die beslag legt onder de werkgever van de beslagene op het loon dat de werkgever aan de beslagene verschuldigd is of in de toekomst verschuldigd zal zijn. De derde waaronder beslag wordt gelegd, wordt de ‘derde-beslagene’ genoemd (vgl. art. 475 lid 2 Rv). Executie van het derdenbeslag vindt in beginsel plaats doordat de deurwaarder de beslagen vordering bij de derde-beslagene int (art. 477 lid 1 Rv).²⁹ Conserva-

21 Zie Baas e.a. 2025, p. 339.

22 *Kamerstukken II* 2019/20, 35482, nr. 3, p. 7 en 12 (MvT). Zie voorts Baas e.a. 2025, p. 339.

23 *Kamerstukken II* 2019/20, 35482, nr. 3, p. 7 en 12-13 (MvT).

24 Baas e.a. 2025, p. 339-340.

25 Baas e.a. 2025, p. 340.

26 *Kamerstukken II* 2019/20, 35482, nr. 3, p. 2 (MvT).

27 Zie de vindplaatsen genoemd in Baas e.a. 2025, p. 340, voetnoot 52.

28 Zie de consultatiereacties van Wibier (par. 4) en Loyens & Loeff (nr. 9 en 21) (online raadpleegbaar via <https://www.internetconsultatie.nl/verpandingsverbod/reacties>).

29 Zie ook Asser Procesrecht/Steneker 5 2023/424.

toir derdenbeslag op vorderingen is eveneens mogelijk (art. 718 Rv). In dat geval is een aantal bepalingen met betrekking tot executoriaal derdenbeslag op vorderingen van overeenkomstige toepassing (art. 720 Rv), met dien verstande dat de met art. 477 Rv samenhangende verplichting van de derde-beslagene de door hem verschuldigde geldsommen aan de deurwaarder te betalen, als het ware wordt ‘opgeschort’³⁰ tot in de executoriale fase: betaling hoeft pas plaats te vinden nadat de beslaglegger een executoriale titel heeft verkregen en na de betekening daarvan vier weken zijn verstreken (art. 723 jo. art. 722 jo. art. 704 lid 1 Rv).

4.2 Derdenbeslag op onoverdraagbare vorderingen

De omstandigheid dat de overdraagbaarheid en/of verpandbaarheid van een vordering door partijbeding (goederenrechtelijk) zijn uitgesloten of (verbintenissenrechtelijk) zijn tegengegaan, heeft tot dusver nooit eraan in de weg gestaan dat deze vordering gewoon kan worden beslagen.³¹ Hooguit is de consequentie dat de desbetreffende vordering – alleen bij een *goederenrechtelijk* werkend onoverdraagbaarheidsbeding – niet kan worden geëxecuteerd via een executoriale cessie. In veruit de meeste gevallen vormt dit evenwel geen struikelblok, omdat de executie dan door inning geschiedt (art. 477 lid 1 Rv). De onoverdraagbaarheid van de vordering staat daaraan niet in de weg.

De onoverdraagbaarheid wordt pas een struikelblok voor de beslaglegger indien de beslagen vordering (nog) niet opeisbaar is. Deze vordering kan in dat geval (nog) niet worden geïnd, wat betekent dat executie dan alleen mogelijk is door middel van executoriale verkoop (art. 474bb lid 1 Rv). Een goederenrechtelijk werkend onoverdraagbaarheidsbeding zet hier dan een spreekwoordelijke streep door de rekening. De beslaglegger dient in een dergelijk geval, voor zover de vordering in de toekomst wel opeisbaar wordt, deze opeisbaarheid van de vordering af te wachten alvorens hij door middel van inning tot de executie kan overgaan. In voorkomend geval zou de beslaglegger de opeisbaarheid naar voren kunnen halen door gebruik te maken van de bevoegdheid van art. 477 lid 4 Rv tot opzegging van de overeenkomst waaruit de beslagen vordering voortspuit, maar dat zal slechts in uitzonderingsgevallen mogelijk zijn. Hiervoor moet de beslagene immers zelf ook bevoegd zijn om deze overeenkomst op te zeggen, bijvoorbeeld omdat de derde-beslagene zijn (betalings)verplichtingen uit die overeenkomst niet nakomt.³² Deze bevoegdheid heeft de beslaglegger bovendien alleen bij *executoriaal* derdenbeslag (art. 720 Rv *a contrario*).

4.3 Implicaties van de Wov

De Wov brengt in positieve zin verandering in het voorgaande, specifiek ten aanzien van de geldvorderingen op

naam die voortkomen uit de uitoefening van een beroep of bedrijf.

De Wov brengt in positieve zin verandering, specifiek ten aanzien van de geldvorderingen op naam die voortkomen uit de uitoefening van een beroep of bedrijf

Nu deze vorderingen niet meer door een partijbeding onoverdraagbaar kunnen worden gemaakt, doet de situatie dat de beslaglegger ‘vastzit’ met niet-opeisbare vorderingen zich in principe niet meer voor, tenzij de desbetreffende vordering niet onder de nietigheidssanctie van art. 3:83 lid 3 BW valt door de beperkingen in lid 3 of omdat het een uitzondering uit lid 4 betreft. Natuurlijk is het wel de vraag in hoeverre in de praktijk voor dergelijke niet-opeisbare vorderingen een (executie)koper te vinden is.

De Wov heeft echter ook een keerzijde, te weten dat derdenbeslag op zakelijke geldvorderingen op naam minder vaak succesvol zal zijn. Aangezien deze vorderingen inmiddels dus in beginsel vrij overdraagbaar en verpandbaar zijn, kan dat er in de eerste plaats toe leiden dat de vorderingen waarop de beslaglegger beslag denkt te leggen, niet meer aan de beslagene toebehoren, omdat zij (openbaar of stil) zijn gecedeerd aan een derde. Het beslag treft dan geen doel, nu deze vorderingen geen vorderingen van de beslagene meer zijn (art. 3:276 BW jo. art. 475 lid 1 Rv). Toch kan dit beslag bij een openbare cessie (doorgaans wegens *factoring*) wel tot verwarring leiden bij de derde-beslagene. Hij zal, uit de (onterechte) vrees om in weerwil van het beslag te handelen, niet meer bereid zijn om zomaar aan de cessionaris te betalen. Bij deze onzekerheid ligt het voor de hand dat hij zich beroept op de bevoegdheid van art. 6:37 BW om zijn betaling op te schorten totdat aan hem is bevestigd aan wie hij bevrijdend kan betalen. Voor zover hij deze opschortingsbevoegdheid niet uitoefent, maar in plaats daarvan gewoon aan de beslaglegger betaalt (hetgeen overigens bij een stille cessie zonder meer voor de hand zal liggen), zal dit de beslaglegger niet baten. De beslaglegger zal namelijk op grond van art. 6:36 BW gehouden zijn het geïnde – op daartoe strekkend verzoek – aan de ware gerechtigde (de cessionaris) af te staan.³³ In de tweede plaats is het mogelijk – en in het licht van het in paragraaf 2 besproken doel van de Wov zeer waarschijnlijk – dat het beslag weliswaar doel treft, maar dat de beslagen vorderingen zijn verpand aan de bank of een andere kredietverstrekker. Voor zover de beslagen vordering stil is verpand en mededeling van het pandrecht aan de derde-beslagene uitblijft, komt de beslaglegger goed weg. Inning van de vordering door de beslaglegger leidt immers tot het tenietgaan van het pandrecht en de (voormalig) stil pand-

30 A. Steneker, in: *GS Rechtsvordering*, art. 723 Rv, aant. 1.1.

31 T.M., *Parl. Gesch. BW Boek 3* 1981, p. 314; Asser Procesrecht/Steneker 5 2023/123; L.P. Broekveldt, *Derdenbeslag* (diss. Leiden; Burgerlijk Proces & Praktijk, nr. I), Deventer: Kluwer 2003, par. 3.7.2.4.

32 Asser Procesrecht/Steneker 5 2023/126.

33 Vgl. W.H.M. Reehuis & A.H.T. Heisterkamp, *Pitlo. Het Nederlands burgerlijk recht. Deel 3. Goederenrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2019/269.

houder heeft geen bevoorrechte aanspraak op het geïnde.³⁴ De kaarten zijn evenwel anders geschud indien de beslagen vordering openbaar is verpand of indien de stil pandhouder het pandrecht voor de executie nog aan de derde-beslagene meedeelt. Inning door de beslaglegger leidt dan ertoe dat de pandhouder zijn voorrang (uit het tenietgegaane pandrecht) behoudt bij de verdeling van de inningsopbrengst.³⁵ Dat zal in de praktijk betekenen dat – voor zover de derde-beslagene al bereid zou zijn aan de beslaglegger in plaats van aan de pandhouder te betalen – de inningsopbrengst zal moeten worden afgestaan aan de (doorgaans) hoger gerangschikte (ex-)pandhouder.

De voorgaande implicaties zullen zich met name voordoen bij derdenbeslag op handelsvorderingen van commerciële partijen, bijvoorbeeld vorderingen uit langlopende leverantieovereenkomsten of huurvorderingen van bedrijfsmatige verhuurders. Twee andere, in de praktijk veelvoorkomende vormen van derdenbeslag, het loonbeslag en het bankbeslag, zullen door de Wov in principe niet worden geraakt. De Wov is immers *niet* van toepassing op de geldvorderingen van particulieren en de geldvorderingen van rekeninghouders op hun bank zullen – voor zover deze rekeninghouders geen particulieren zijn – in de regel vallen onder de betaal- en spaarrekeninguitzondering van art. 3:83 lid 4 sub a BW.

5. Tot slot

De op 1 juli 2025 in werking getreden Wov heeft aan art. 3:83 BW een nieuw derde lid toegevoegd, op grond waarvan onoverdraagbaarheids- en/of onverpandbaarheidsbedingen met betrekking tot – kort gezegd – bepaalde zakelijke geldvorderingen op naam nietig zijn. De Wov heeft ook implicaties voor de beslag- en executiepraktijk, in het bijzonder voor de praktijk van het conservatoir en executoriaal derdenbeslag op vorderingen. Enkele van deze implicaties zijn in deze bijdrage in kaart gebracht. Wij komen tot de bevinding dat de Wov in zoverre een positief effect heeft dat de zakelijke geldvorderingen die voorheen door de combinatie van niet-opeisbaarheid en onoverdraagbaarheid niet executeerbaar waren voor een beslaglegger, vanaf

nu toch executeerbaar zijn door middel van executoriale verkoop en levering.

Wij komen tot de bevinding dat de Wov in zoverre een positief effect heeft dat de zakelijke geldvorderingen die voorheen door de combinatie van niet-opeisbaarheid en onoverdraagbaarheid niet executeerbaar waren voor een beslaglegger, vanaf nu toch executeerbaar zijn door middel van executoriale verkoop en levering

Een nauw daarmee samenhangend negatief effect van de Wov is echter dat door de verruimde mogelijkheden van overdracht en verpanding de kans groter is dat beslag niet succesvol zal zijn omdat de desbetreffende geldvordering reeds blijkt te zijn overgedragen (in welk geval zij niet langer tot het vermogen van de beslagene behoort) of is verpand. De komende tijd zal uitwijzen hoe prangend deze implicaties zullen blijken te zijn en hoe de beslag- en executiepraktijk ermee zal omgaan.

Dit artikel is afgesloten op 17 november 2025.

Over de auteurs

Mr. L. (Lotte) Baas

PhD-fellow aan de Universiteit Leiden.

Mr. M. (Manon) Bonhof

Advocaat bij Wijn & Stael Advocaten te Utrecht.

Mr. Y.E.M. (Youri) Cremers

PhD-fellow aan de Universiteit Leiden.

Mr. R.C.P. (Ruben) van Uden

Universitair docent aan de Universiteit Leiden.

Mr. J.A. (Jeroen) van der Weide

Universitair hoofddocent aan de Universiteit Leiden en (onafhankelijk) legal counsellor.

³⁴ HR 12 juli 2002, ECLI:NL:HR:2025:AE3387, r.o. 3.5 (*Rabobank/Knol q.q.*) en Rb. Noord-Holland 7 maart 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:1735, r.o. 4.8.

³⁵ HR 23 april 1999, ECLI:NL:HR:1999:ZC2896, r.o. 4.2 (*NBC/Sisal*).